

Disputatio juridica inauguralis de poenis

<https://hdl.handle.net/1874/343785>

11

DISSERTATIO JURIDICA
INAUGURALIS,
DE
P O E N I S,

Q U A M
FAVENTE DEO TER OPT. MAX.

Auctoritate Magnifici D. Rectoris,

M. GERARDI de VRIES,

Philosophiæ Doctoris, ejusdemque Facultatis in Illustri
Academia Ultrajectinâ Professoris Ordinarii,

NEC NON

*Amplissimi Senatûs Academici consensu, Nobilissimæque
Facultatis JURIDICÆ Decreto,*

PRO GRADU LICENCIATUS

Summisque in UTROQUE JURE Honoribus & Privilegiis
ritè ac legitime consequendis,

Eruditorum examini subicit

ADRIAEN van BREDEHOFF, WESTFRISIUS.

Ad diem Junii horâ locoque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officinâ FRANCISCI HALMA, Academiae
Typographi, clō lōc XCII.

D I S S E R T A T I O J U R I D I C A
I N A D G O R A M A
D E

P O E N I I S

FAVENTE DEO FER OPT. MAX.

M. GERARDI de VRIES,

Philosophiae Doctoris, eiusdemque Facultatis in Illustri
Academiae Ultraeque Professoris Ordinarii

PRO GRADU LICENCIATUS
JURIS

IN UTROQUE JURE Honoribus & Privilegiis

ADRIAENI van BREDEHOFF, WESTERLINGII,

TRAJECTI ad RHENUM
Ex Officina FRANKOLII HARMAN, Academici
Typographi, ob hoc curam

*P*ARENTE
*I*NDULGENTISSIMO
D. D. FRANCISCO
VAN
BREDEHOFF,
LIBERO TOPARCHÆ DE
OOSTHUYSEN, ETERS-
HEM, HOBREE, SCHAR-
DAM, QUADYCK, &c. &c.
DOMINO DE PYLS-
WAERT.
HORNANÆ URBIS EJUS-
QUE TERRITORII SUM-
MO PRÆTORI, CON-
SULI AC SENATORI.
INDICÆ ORIENTALIS
SOCIETATIS MODERA-
TORI. AB

AB ILLUSTRIBUS ET
PRÆPOTENTIBUS
HOLLANDIÆ ET
WESTFRISIÆ ORDINI-
BUS NUPER AD ILLO-
RUM DEPUTATOS OR-
DINES.

CONSESSUM BELGII
FOEDERATI ORDI-
NUM GENERALIUM.

HORUM RATIONUM
CAMERAM DELE-
GATO.

CUM MAXIME FOEDE-
RATARUM PROVIN-
CIARUM CONSILIO
ADSCRIPTO.

Hanc juridicam inauguralem dissertationem

Offert filius obedientissimus

ADRIAEN van BREDEHOFF.

Auctor.

DISSERTATIO JURIDICA
 INAUGURALIS,
 DE
 P O E N I S.
 CAPUT I.

Uemadmodum nulla Resp. sine legibus stabilita esse potest, sic nullæ leges sine sanctione, qua pœna in delinquentes statuitur, consistere possunt: quamobrem optimus legislator Lycurgus dicere solitus erat: *duobus potissimum contineri Remp. premio scilicet & pœna: quo dicto eam demum Remp. salvam esse putavit, in qua boni præmiis invitantur, flagitiosi vero pœnis afficiuntur.* Cicero in epist. ad Brut. Idque Romanos legislatores summo opere observasse vel ex toto Juris nostri oceano patet. Ego quidem ut mori recepto satisfacerem, selegi mihi frequentissimam de pœnis materiam; quam ut ordine pertractem, ab ipsa voce initium facio.

§. I. Vox pœnæ derivatur à Græco πῶν, eaque Jcti vel strictius vel latius utuntur.

Latoris significationis exempla extant in §. fin. f. de V. O., §. 18. f. de inut. stip. ubi pœna contractui additur, ut certiorum firmioremque redderet conventionis eventum: sic etiam quod extra rei persecutionem est, ut in l. II. §. 2. ff. ad L. Aquil., cumque testator legatarium obstringit, ut promptius voluntatem suam exequatur pœna dicitur §. fin. f. de Legat.

6 A DISSERTATIO JURIDICA I

§. II. Strictius sumitur, cum multa etiam poena vocatur, licet inter poenam & multam insignes sint differentiae, quae ab Ulpiano notantur in *l. 131. §. I. de V. S.*

§. III. Strictissima Jctorum poenae interpretatio est cum supplicium dicitur: quo sensu commode definiri potest *delicti eique adaequata coercitio ad publicam tranquillitatem, & nocentium terrorem praecipue constituta, l. 131. §. I. de V. S. l. 20. ff. h. t. l. 17. C. de accus. & inscrip.*

Hinc Philosophorum princeps Seneca *lib. 1. c. 21. de clem.* poenarum finem respiciens, inquit, *in vindicandis injuriis haec tria lex secuta est, quae Princeps quoque sequi debet: ut aut eum, quem punit, emendet, aut ut poena ejus ceteros reddat meliores, aut ut sublatis malis securiores ceteri vivant.*

§. IV. Caeterum ut justa & aequa infligatur poena, debet quantum potest adaequata esse delicto, *debet quis taliter pati ut fecit*, ait *Isidorus lib. 5. c. 27.*

— — — adfit

Regula peccatis quae poenas irroget aequas:

Ne scutica dignum horribili sectere flagello.

Horat. lib. 1. sat. 3.

Quippe illa est justissima & aequissima poena quae delicto est convenientissima, quamobrem *Lex. 12. Tabul. dicit, si MEMBRUM RUPSIT NI CUM EO PAICIT TALIO ESTO.*

§. V. Hunc puniendi modum maxime laudabant Pythagorei, qui oculum pro oculo, manum pro manu, pedem pro pede deberi dicebant. Per totam quoque Jurisprudentiam diffusa est haec lex talionis, omniumque fere gentium moribus comprobata. Operae pretium est Diodori elegantissime de moribus Aegyptiorum differentis verba audire.

Qui hostibus, inquit, secreta enunciarent, his linguam exsecari lex mandabat: illis, qui monetam adulterassent, aut nova substituerent pondera, aut sigilla transculperent, scribis etiam qui falsas concinnarent, vel de relatis in tabulas publicas quicquam demerent, aut syngraphas e mentitis obtruderent,

derent, *lex utramque manum præcidi jussit: ut qua quis corporis parte in legem pec. asset, hac ad finem usque irreparabili cum damno & ipse culpam lueret, & alios hac sua poena commonefactos ab eo genere facinoris deterreret.* De sexu muliebri acerbas habebant leges, nam qui vim ingenuæ attulisset, huic genitalia præcidi jubebant, unius enim facinoris enormitate tria maxima flagitia, injuriam, corruptelam, & liberorum confusionem perpetrari judicabant. Si per persuasum adulterium esset commissum viro mille plagæ fustium, mulieri narium detruncatio irrogabatur: nam mulier ad vetitas libidines sese exornanti præcipua venustatis lenocinia adimenda censebant.

Naturali æquitati quam maxime congruens est talionis poena; hinc Cicero ait de l. 3. *noxia poena par esto, ut quisque suo plectatur vitio.* Quare rectissime à juris naturalis scriptoribus dividitur poena in reparatoriam & emendatoriam.

C A P U T II.

§. I. **R**eparatoria poena est, qua tantum reparatur injuria, cuius exemplum est in homicidio, quod nullo alio modo puniri potest quam morte homicidæ, quamobrem Nafso merito cecinit *lib. 1. de art. amand.*

— — — *Nec lex est justior ulla,*

Quam necis artifices arte perire sua.

Certissima est juris naturalis regula, ubi æstimatio delicti potest esse certa, ibi poena debet esse certa. Hinc clarissime patet homicidium propter certam æstimationem non nisi ultimo supplicio posse plecti: vita & anima hominis omnium pretiosissima est in orbe terrarum, omnium etiam sanctissima & Deo carissima, hinc nihil est quod possit cum ea comparari, quam hominis vita, nulla igitur hic alia talio esse potest, quam ut is, qui alterum occidit, etiam vitam perdat.

§. II. *Cum*

§. II. Cum itaque reparatoria poena Juris naturalis sit, ac Princeps legibus naturalibus minime solutus sit, recte concludimus à nullo terrarum domino posse ignosci.

§. III. Emendatoria est, qua præter injuriæ reparationem major & gravior statuitur poena, ut homines magis deterreantur. Exemplum est in parricidis, quippe præter poenam reparatoriam, quæ hic etiam mors esse debet, crudelior & immanior poena iis irrogabatur, nam infuti culeo cum cane, gallo gallinaceo, vipera & simia in mare vel vicinum profluentem projiciebantur §. 5. *f. de pub. jud. l. 9. ff. ad leg. Pomp. de parr.* lex enim qui eum necasset unde ipse natus erat, vivo lucem, fluctuanti mare, naufrago portum, morienti terram, defuncto sepulcrum negabat.

*Di te summoveant, ó nostri infamia seclí,
Orbe suo, tellusque tibi pontusque negetur.*

Ovid. lib. 8. Metam.

§. IV. De emendatoria poena utpote legibus civilibus introducta, quibus Princeps nequaquam est obligatus, certissime valet dispensatio.

C A P U T III.

§. I. Poena, quam libuit dicere emendatoriam, vel capitalis est vel non capitalis.

Capitalis est quæ vitam naturalem vel civilem adimit.

Vita naturalis eripitur per culeum, ignem, bestias, furcam, gladium.

Cullei poenam, cujus acerbitate vivus omnibus elementis destituitur, statim exposuimus.

§. II. Igne præcipue consumebantur servi, qui dominorum vitæ insidias struxerant, aruspices ad alienam domum accedentes, incendiarii *l. 28. §. II. h. t. l. 3. C. de mal. & mat. l. 28. §. 12. h. t. l. 8. §. 2. h. t.* transfugæ & servi qui cum domina sua adulterium commiserant *l. un. C. de mul. quæ se prop. serv.*

§. III. Ter-

§. III. Tertia capitalis supplicii species fuit bestiis obiectio, cum rei inermes vel etiam alligati stipiti belluis devorandi traderentur: qua crudelissima poena secundum Divi Hadriani constitutionem afficiebantur parricidae, quibus ob nimiam maris vel fluminis distantiam cullei poena infligi non poterat. *l. 9. ff. ad l. Pomp. de parr.*

Probe autem distinguendum est inter objectionem & damnationem ad bestias, qua aliquando sacrilegi puniebantur *l. 6. ad l. Jul. pec.*; hi enim inermes stipiti alligati bestiis deglutiendi objiciebantur, illis armatis cum bestiis ad mortem dimicandum erat, & si vel ejus artificii vel roboris essent, ut populo digne possint exhiberi, non quidem populi favore dimittebantur, sed Princeps à Præsede consulendus erat *l. 3. ff. b. t.*

§. IV. Quarto furcam posuimus, cujus tria genera fuere. Primum est quod Isidorus patibulum vocat, quando laqueo rei gula frangitur, quo potissimum plectebantur actores tumultus vel seditionis, & latrones *l. 38. §. 2. C. 28. §. 5. ff. b. t.*

Alterum fuit duplex lignum, cujus medio rei collum inferebatur ac laqueo vinciebatur, ut vel expeditius ad supplicium traheretur, vel commodius virgis caedi posset. *Math. de crim.*

Tertium furcae genus erat plaustris jugum, quod servis peccatum suum praedicantibus ad id subligatis manibus ignominiae causa ferendum imponebatur, unde furciferi dicti fuere.

§. V. Gladio plerumque animadvertebatur in adulteros: adulterium enim omnium injuriarum complexum esse veteres arbitrabantur, hinc nulla alia quam mortis poena afficiendos esse nuptiarum sacrilegos censebant. *§. 4. f. de publ. jud. l. 30. §. 1. C. ad l. Jul. de adult.*

Quod ad mores, circa enumerata poenarum genera, patibulum & gladium agnoscunt. In Germania tamen qui magicam artem exercere dicuntur stipiti alligati vivi cremantur, *Carpzov. q. 128. n. 53.*

§. VI. Poenae capitales, quibus civilis vita tantum auferitur, sunt damnatio in metallum, damnatio in opus metallicum,

cum, aquæ & ignis interdictio, in cujus locum postea successit deportatio, damnatio in opus publicum.

In metallum plerumque dabantur humiliores, qui virgines nondum viripotentes corruperant, & qui mulieri amatorium vel abortionis poculum præbuerant *l. 38. §. 3. C. 5. ff. b. t.*, horum officium erat metallicas venas inquirere & eruere.

Mitior erat damnatio in metalli opus, nam & vinculis levioribus premebantur & refugæ ex opere ad Metallum demum damnabantur *l. 8. §. 6. ff. b. t.*

§. VII. Capitalis quoque poenæ speciem, qua civilis vita aufertur, è numeravimus aquæ & ignis interdictionem: tanta enim Reipublicæ temporibus civis Romani fuit auctoritas, ut invitus civitate pelli non posset. Hinc eloquentiæ pater inquit, *hoc juris à majoribus proditum est, ut nemo civis Romanus aut libertatem aut civitatem possit amittere, nisi auctor factus sit, ne tamen ullum peccatum sit impunitum aqua & ignis noxiis interdiceretur, atque ita omnibus orbati elementis sponte solum vertere cogebantur.* Imperatoribus tanta non fuit civis Romani sanctitas, quippe ab iis inviti deportabantur *l. 2. §. 1. ff. b. t.*

Hac deportationis poena afficiebantur honestiores, qui vivi testamentum aperuerant, resignaverant, vel recitaverant *l. 38. §. 7. ff. b. t.*

§. VIII. Publico operi aliquando dabantur rei, verum hanc poenam non sustinebant servi, Decuriones, veterani & liberi eorum *l. 34. ff. b. t. l. 3. C. b. t. l. 5. C. b. t.*

Plerarumque gentium moribus comprobatae sunt similibus poenarum species ut ergastula, ad triremes damnatio, exilium, &c.

C A P U T IV.

§. I. Poenæ non capitales sunt quæ corpus vel existimationem lædunt.

Poenæ

Pœnæ, quibus corpus coërcebatur, erant fustium admonitio-
flagellorum castigatio, vinculorum verberatio, inultio stig-
matis, membri amputatio, relegatio, damnatio in tempo-
rarium opus.

Fustibus admonebantur tantum liberi, sed tenuioris fortunæ
homines *l. 28. §. 2. ff. b. t.* quemadmodum liberti patronis con-
tumeliosi, vel etiam cum convitia vel ipsi vel eorum uxores aut
liberi ab illis erant passi *l. 1. §. 10. ff. de off. Præf. urb.* Vestiti
fustibus subiciebantur *Goth. ad. l. 7. ff. b. t.*

§. II. Acerbior atque ignominiosior erat flagellorum pœ-
na, quippe quo casu libertus fustibus cadebatur, servus nu-
dus flagellabatur *l. 10. ff. b. t.* si servus enim atrocem dederat
injuriam, ejus tergum à Præside flagris rumpebatur *l. 9. §. 3. ff.*
de injur. hinc Juvenalis *lib. 6.* inquit,

— — — *Rubet ille flagellis.*

Aliquando vinculis etiam verberabantur ejusdem farinae ho-
mines *l. 7. ff. b. t.*

Callistratum hic per vincula habenas seu lora intellexisse
putat *Goth. in not. ad hanc l.*

Quamvis Imperator Constantinus, ut forte quid pium con-
stituisse videretur, faciem ad pulchritudinis cœlestis simili-
tudinem, figuratam, maculari prohibuerit *l. 17. C. b. t.* tamen
calumniatorum vel fugitivorum, vel etiam in metallum dam-
natorum, dorso, manibus vel suris signum imprimi posse mi-
nime vetuit in eadem *l. 17.*

§. III. Licet maximum inter D. D. sit dubium utrum ca-
pitalibus an non capitalibus pœnis membri abscissio annume-
randa sit, eam tamen cum *Mathæo in tract. de crim. ad h. t.*
inter non capitales referendam esse censui.

Hic vero notandum reos plerumque ea corporis parte pu-
nitos qua peccaverant. Unde scite Martial.

Quis tibi persuasit nares abscindere Mæcho?

Non hac peccatum est parte marite tibi.

Qui manu deliquerat, manu plectebatur, qui enim hæreticos li-

bro conscripserant, his manus amputabatur *Nqv. 42. c. 1. §. 2.* utramque tamen manum præcidi vetuit Constantinus in *auth. ut nulli Jud. C. de serv. fug.* quamquam hoc antea Caligulæ crudelitati placuisse patet, cum servum ob detractam lectis argenteam laminam carnifici tradidit, ut manibus abscissis, atque ante pectus è collo pendentibus per coetus epulantium circumduceretur, uti Suet. in ejus vita refert *c. 32.*

Sic quoque fugitivi servi ad barbaros transeuntes, quoniam pedibus peccatum erat commissum, ex constitutione Imperatoris Constantini, quæ est in *l. 3. C. de serv. fug.* pede amputato debilitabantur.

§. IV. Relegatio à deportatione distincta est. Quid sit relegatio explicat Ulpianus in *l. 14. ff. de interd. §. releg. Relegatus*, inquit, *dicitur is, cui provincia vel Roma vel continentibus ejus perpetuo vel ad tempus interdicitur.*

Deportatio civitatem & bona adimit, relegatio neutrum tollit, nisi specialiter bona publicentur *d. l. 14.*

Altera differentia inter deportatos & relegatos patet ex definitione, nimirum quod in insulam vel ad tempus, vel in perpetuum relegari quis possit *l. 7. §. 2. ff. eod.*

§. V. Notandum vero est, quod certus dies hac fere concepta formula relegandis præscribatur. *Illum provincia illa insulisque eis relego, excedereque debet intra illum diem l. 7. §. 17. ff. de interd. §. releg.*

Cum autem, uti diximus, bona sua relegatus retineat, & non tantum ea, quæ juris gentium, sed quæ juris civilis sunt, orta est inter D. D. controversia, utrum servus, cui nulla juris civilis est communitio, relegari possit: quod nos affirmandum contendimus propter *l. 2. ff. qui §. à quib. man. §. l. 2. C. de sepul. viol.*

§. VI. Ob leve quoddam delictum ad tempus publico operi adscribentur etiam mulieres, veluti ad salinas, expleto autem tempore perpetua infamiae nota illis adhærebat *l. 8. §. 8. ff. h. t. l. 6. C. ex quib. caus. infam. irrog.*

§. VII. Pœ-

§. VII. Poenæ non capitales, quæ ad existimationis periculum pertinent, sunt pecuniarium damnum cum infamia, dignitatis depositio, actus alicujus prohibitio.

Sic stupratoribus, si modo honestioribus, lex dimidiam bonorum partem adimebat §. 4. *f. de publ. jud.*, item ex lege Julia, qui vim sine armis commiserant in tertiam bonorum suorum partem publicatio imponebatur §. 8. *f. eod.* Illos igitur, qui ex publicis judiciis erant damnati sive capitalibus sive non capitalibus semper sequebatur infamia *Vinn. ad §. 2. Inst. de pub. jud.* atque pecuniarium damnum hisce casibus cum infamia irrogabatur.

§. VIII. Ob delictum etiam dignitas auferebatur, veluti militibus, cum ignominiose à militia ob militare crimen mittebantur *l. 3. l. de re mil.*, etiam annonæ erogatores ob non secundum justitiam peractum officium cingulum militiæ amittebant *l. 16. §. 6. C. de erog. milit. ann.*

§. IX. Poenæ nomine quidam actus poterant prohiberi ob leve quoddam vitium, quemadmodum causarum patronis foro & advocacionibus vel ad tempus vel in perpetuum interdicebatur *l. 9. ff. b. t. l. 1. §. 13. ff. de off. Præf. urb.* Sic etiam à certis quibusdam locis arcebantur, veluti ad Præsidis tribunal postulare *l. 9. §. 3. ff. b. t.* Publica vectigalia quoque quidam negotiari & conducere vetabantur *l. 9. §. 9. ff. b. t. l. 1. §. 13. ff. de off. Præf. urb.*

§. X. Poenæ non capitales fere moribus quadrant, quippe virgas etiam hodie patiuntur rei, candenti ferro cujusque civitatis insignia noxiorum plerumque dorso, aliisque etiam corporis partibus imprimuntur, membrum, quo crimen patratum est aliquando abscinditur, provincia vel urbe quadam interdum illis interdicitur, vel certus locus iis adsignatur, plerumque pecuniarium damnum cum, & sine infamia patiuntur, dignitates deponere coguntur, & à certis quibusdam actibus summoventur.

CAPUT V.

§. I. Præterea dividitur poena in legalem, seu ordinariam, & extraordinariam seu arbitrariam.

Legalis seu ordinaria est, quam lex aut Princeps præscripsit vel consuetudo introduxit.

Quæri hic posset an iudex poenam legalem possit diminueri vel remittere? quod sane iudicem facere posse non credimus, nisi hoc manifestissimæ circumstantiæ postulent *ex l. 1. §. 4. ad Sctum Turp.* Idque ex eo evidentissime patet, quod iudex, qui probati criminis molliverat poenam, notabatur infamia *l. 8. C. ad l. Jul. de vi.* at si pecuniaria esset à provinciarum Præsidibus poterat remitti *l. 6. §. 9. ff. de Præs. off.*

§. II. Arbitraria seu extraordinaria est, quæ à nulla lege definita extraordinem iudicis arbitrio imponitur.

Hic solet quæri, an iudicis arbitrio poena capitalis possit imponi? quod affirmandum censeo, poena enim delicto commensurata inferenda est, quod tantum potest esse, ut & capitale supplicium mereatur ut. in *l. 1. C. de his qui latron. Judicanti*, inquit, *Marcianus in l. 11. ff. b. t. perspiciendum ne quid durius neque remissius constituatur, quam causa deposcit, nec enim aut severitatis aut clementiæ gloria affectanda est.*

§. III. Insuper poenæ distribuuntur in licitas & illicitas.

Huc usque licitas recensuimus. Prohibitorum suppliciorum genera erant, Crux, quem puniendi modum Constantinus hujus salutis nostræ signi reverentia sustulit. Telo vel securi perimi nemo potest *l. 8. §. 1. ff. b. t.* Hinc Caracalla audito Papinianum securi esse peremptum, hoc modo percussorem reprehendit: GLADIO TE EXEQUI OPORTUIT JUSSUM MEUM.

Valeria lex vetuit Romanum civem verberibus vel virgis vel tormentis enecari *l. 8. §. 3. ff. b. t.* vide *Gothofr. ad hunc §.*

Ter.

*Tertull. in Apol. inquit, civilis, non tyrannica dominatio vestra est: apud tyrannos tormenta etiam pro pœna adhibentur, apud vos soli quæstioni temperantur. Veneno aliquem necare nefas est l. 8. §. 1. ff. b. t. Nemo etiam inedia est perimendus l. 20. ff. de interd. quamvis sæpius contra has leges peccatum fuisse legimus. Inter cæteros hæc minime observasse Neronem testatur Suet. in ejus vita c. 36. Saxo quis præcipitari non debet l. 25. §. 1. ff. b. t. quamvis hanc pœnam plurimi sint perpeffi, vide Gothofr. ad d. l. Accuratissimus Romanæ historiæ scriptor Livius lib. 1. improbat quoque corpus humanum equis vel quadrigis discerpi, primum ait, *Ultimumque illud supplicium apud Romanos exempli parum memoris legum humanarum fuit, in aliis gloriari licet, nulli gentium mitiores placuisse pœnas. de quo supplicio sic Virgilius l. 8. Ænead. cecinit,**

Haud procul inde citæ Metium in diversa quadrigæ

Distulerant (at tu dictis Albane maneres)

Raptabatque viri mendacis viscera Tullus

Per Sylvam, & sparsi rorabant sanguine vepres.

Calumniatorum frontem maculari non posse supra attigimus ex l. 17. C. b. t. Nemo quoque perpetua vincula pati potest l. 35. ff. b. t. Carcer enim, inquit Ulpianus, ad continendos non ad puniendos homines haberi debet. l. 8. §. 9. ff. b. t. Servitutem quoque pœnæ, quæ priscis temporibus in usu erat, benignior Justinianus fustulit N. 22. c. 8.

C A P U T V I.

§. I. **L** Ex judici seu Magistratui, cui merum imperium concessum, justas fontium pœnas præscribit. Quinam Magistratus Jure Romano hanc jurisdictionem habuerint, lubens prætereo. Transeo itaque ad ipsius judicis officium.

Magi-

Magistratum diximus pœnam lege definitam executioni mandare, quem in ordinaria inferenda à legis auctoritate & severitate recedere non oportere supra docuimus. Circa arbitriam attendat, ut in leviori causa ad lenitatem sit pronior, in graviori pœna severitatem legis cum aliquo temperamento benignitatis subsequatur. *l. 11. ff. b. t.*

Lex enim aliquando certam pœnam potest præfigere, quæ tamen per circumstantias arbitraria fieri solet, nam circumstantiæ pœnam vel acerbiores vel leniores reddere possunt, quamobrem judici maxime consideranda veniunt, causa, persona, locus, tempus, qualitas, quantitas & eventus *l. 16. §. 1. ff. b. t.*

§. II. Causa atque origo delicti inspicienda est, alii enim proposito, alii metu, alii casu delinquant *l. 11. §. 2. ff. b. t.* Cujus crimen consulto atque proposito patratum est, hujus pœna minime mitiganda videtur: hinc latrones nunquam extra ordinem sunt puniendi, contra vero illorum, qui impetu quodam in legem peccarunt, pœna moderanda est: quod & Ciceronis confirmatur testimonio: *leviora ait, sunt ea quæ repentino aliquo motu accidunt, quam ea, quæ meditata & preparata inferuntur. l. b. 2. de off.* Quam ob rem ultimum supplicium marito remittitur, qui justo dolore atque impetu irritatus conjugem in adulterio deprehensam occidit *l. 3. §. 3. ad SCtum Silan. l. 38. §. 8. ff. ad l. Jul. de adult.* Sic etiam lenius plectendum esse arbitror, qui compotatorum instantia plus justo ventrem vino replevit *l. 6. §. 7. ff. de re milit.* Imo plene à pœna absolvendus ille, qui casu delictum commisit, ut qui in venando telum in feram mittendo hominem interfecit *l. 11. §. 2. ff. b. t.* casus enim talis culpa vacuus fato non noxæ imputatur *l. 1. l. 5. C. ad l. Corn. de Sic.*

§. III. Quod ad personam attinet, vel ratio habetur illius qui fecit, vel illius, qui passus est *l. 16. §. 3. ff. b. t.* nam ex iisdem facinoribus aliter pœniuntur liberi, quam servi (hi enim corporis cruciatu tantum pœnas æstimant, illi vero dolore animi

animi pœnarum modum considerant, quare difficilius servi quam liberi emendantur, ideoque severius debet esse servorum supplicium,) aliter qui quid in dominum parentemve est ausus, quam qui in extraneum, vel in magistrum vel in privatum *ibid.* *Aliter quoque famosos, aliter integra fama homines punivere majores nostri*, inquit *Callistratus* in *l. 28. §. 16. ff. b. t.* quod & supra in pœnis exponendis passim docuimus. Porro persona considerari potest ratione dignitatis, sexus vel ætatis.

§. III. Ob dignitatem Decuriones, eorumque parentes & liberi in metallum vel metalli opus non damnantur, nec furcæ subjiciuntur, vel vivi exuruntur *l. 9. §. 11. & 12. ff. b. t.* capite enim hos puniri vetuit Divus Hadrianus *l. 15. ff. b. t.* sed propter crimina capitalia potius relegandos vel in insulam deportandos esse traditur in *l. 6. ff. de interd. & releg.* nisi parentem interfecissent *l. 15. ff. b. t.* Dignitatis quoque ratio habetur in militibus, quippe veteranis eorumque liberis idem honor habetur ac Decurionibus *l. 3. ff. de veteran.* ceteri milites nec torquentur, nec in metallum, vel metalli opus dantur, neque ad bestias vel in furcam damnantur *l. 3. §. 1. & 10. ff. de re milit.* sed militum pœnæ ait *Jctus* in dicto §. 1. potius erunt *castigatio, multa pecuniaria, munerum, indictio, militia mutatio, gradus dejectio, ignominiosa missio*, nisi ad hostes confugerint §. 10. *dictæ l.*

§. IV. Ob sexum mitius sceminæ quam mares habentur *l. 6. ff. ad l. Jul. pecul. l. 38. §. 7. ad l. Jul. de adult.* cum enim tanta harum imbecillitatis ratio habeatur *l. 5. §. 3. ff. ad l. Jul. majest.* tanta ob hanc causam illarum per Jurisprudentiam dispersa atque diffusa sint privilegia, æquissimum judico etiam in ferendis pœnis infirmitatis suæ privilegio gaudere.

§. V. Quod ad ætatem, impubes puniri non solet, quia caret affectu, si vero proximus pubertati existat & doli sit capax, plectendus erit *l. 1. §. 6. ff. ne vis fiat ei l. 23. ff. de furt.*

Cum vero unius longior, alterius brevior sit pueritia, certum tempus hic definiri non potest, at hoc potius prudentissimi iudicis arbitrio relinquendum.

Quemadmodum impuberes, sic etiam furiosi & mente capti affectu carent atque animo destituti sunt, hinc illorum delicta quoque impunita manent *l. 5. §. 2. ff. ad l. Aquil. l. 60. ff. de rei vind.* namque hos fati sui infelicitas excusat *l. 12. ff. ad l. Corn. de sic.* horumque delicta casui potius erunt adscribenda *l. ult. ff. de administr. tut.* cum nec injuriam facere possint *l. 3. §. 1. ff. de injur.*

§. VI. Delictum quoque gravius reddere potest locus, si atrocior erit injuria si in theatro, vel in foro vel in Pratoris conspectu facta sit *§. 9. ff. de injur.* si in aede sacra, quam in domo privata, quamobrem sacrilegium capite, furtum minori supplicio vindicatur *l. 16. §. 4. ff. b. t.* Severius quoque animadvertitur in illos, qui ob loci opportunitatem delictum commiserunt *l. 16. §. 9. ff. b. t.* Sic etiam moribus majores poenae à domestico fure, quam ab extraneo sumuntur.

§. VII. Tempus crimen aliquando aggravare potest, fur enim nocturnus à diurno distinguendus est *l. 16. §. 5. ff. b. t.* nam nocturnum furtum diurno gravius est, quare lex duodecim tabularum furem nocturnum, si modo id ipsum clamore restitueretur, occidere permittebat *l. 4. §. 1. ad l. Aquil.* Sic etiam emanor à fugitivo differebat *l. 16. §. 5. ff. b. t.* Tempus contra poenam interdum sublevare potest, cum nempe diutina reorum custodia in poenae partem cedit *l. 23. ff. b. t. l. 23. C. b. t.*

§. VIII. Qualitate delicta distinguuntur, cum factum vel atrocius vel levius est: sic furta manifesta à nec manifestis discerni solent, rixae à grassaturis, expilationes à furtis, petulantia à violentia *l. 16. §. 6. ff. b. t.*

§. IX. Quantitas etiam maleficium vel gravius vel levius facit, nam qui unum suem furripuit, ut fur, qui gregem, ut abi-

abigeus coërcebitur *l. 16. §. 7. ff. h. t.*
 X. Acrius quoque sunt puniendi, qui in propositi temeritate perseverarunt, quique aliquoties deprehensi clementius tractati fuerunt *l. 28. §. 3. ff. b. t. l. 8. C. ad leg. Jul. de vi.* nam hi insanabiles sunt, de quibus hæc Platonis sunt verba *l. 12. de leg. qui insanabilem morte afficiunt, apud omnes laude digni iudices, judicumque principes non injuria sepius dici posse videntur.* Hinc Seneca lib. 1. de ira, inquit, tollantur è cætu mortalium, facturi pejora, que contingunt.

§. XI. Eventus denique judici erit spectandus: licet enim aliquando voluntas executioni non possit mandari, attamen minime huic parcendum erit, quippe in maleficiis non exitus, sed voluntas spectatur *l. 14. ff. ad l. Corn. de sic.* quam ob rem lex non minus eum, qui occidendi hominis causa cum telo fuit, quam eum, qui occidit, punit *l. 16. §. 8. ff. h. t.* Ob eandem rationem capitali poena feriuntur ii, qui ausi fuerunt virgines sacratissimas matrimonii jungendi causa attentare *l. 5. C. de Episc. & Cler.* E contrario, quæ citra voluntatem ac animi destinationem committuntur, quæque tantum fortuiti casus sunt, voluntario luebantur exilio *l. 16. §. 8. ff. h. t.* Ob alias plurimas causas poenas mitigari debere quidam D. D. existimant, quas in suo tractatu de criminibus ad tit. 8. cap. 4. & 5. enumeravit vir eruditissimus *Anth. Math.*

C A P U T V I I.

§. I. **N**Oxii atque facinorosi homines ob facta, ut furta cædesque, aut dicta, ut convitia & infidas advocaciones, aut scripta, ut falsa & famosos libellos, aut consilia, ut conjurationes & latronum conscientiam supplicio ac forti subjiciuntur *l. 16. ff. h. t.* illi enim dum delinquent sua se voluntate

tate poenæ obligasse videntur. Quo respexit Imp. Marcianus cum in hæc verba rescriptit in *l. ult. C. ad leg. Jul. majest. ex quo sceleratissimum consilium quis cepit, exinde quodammodo sua mente punitus est.* Vide quoque *l. 34. ff. de jur. fisc.*

Cum itaque obligatio ad poenam oriatur tantum ex merito delinquentis, patet poenas nec ad hæredes posse transire, nec cadavera, neque animalia bruta, quæ dolo & delinquendi affectu carent, punienda esse.

§. II. Quandoquidem ubi est noxia, ibi locum habeat poena, eaque præcipue ad emendationem sit introducta, procul à calumnia submoventur, propinqui, noti, & familiares, *suos enim teneant peccata auctores, nec alieni criminis successor constituatur l. 20. 26. ff. h. t. l. 22. C. h. t.*

Qua ratione optimo quoque jure cautum est mulierem gravidam non torqueri, nec ullo affici supplicio *l. 3. ff. h. t. l. 18. de stat. hom.* quippe partus Reipub. non poenæ nascitur, neque matris calamitas ei, qui in utero est, potest nocere, quam hoc à quibusdam Imperatoribus sæpius neglectum legimus, quod & Dion de Claudio testatur *lib. 57.*

§. III. A noxiorum cadaveribus regulariter non est fumenda poena, nam hic omnis puniendi ratio fere cessat, quamvis hoc aliquando, sed in atrocioribus delictis contingat, attamen plerumque punitorum corpora non sepeliuntur *tot. tit. ff. de cad. pun.* Licet omnibus fere gentibus nefas fuerit visum illud domicilium, in quo rationalis anima habitavit, cœli & avium injuriis, canum aliorumque quadrupedum laniatu projici atque exponi: cum tamen facinoroso vita possit auferri, multo magis ipsi dignitas poterit adimi. Unde concludimus sine injuria noxiis sepulturam, in qua quam maxime hominis veneratio ac dignitas consistit, posse denegari, ut alii ab iisdem facinoribus conspectu deterreantur *l. 28. §. 15. ff. h. t.*

§. IV. Bestias puniendas esse negavimus *arg. l. 1. §. 3. ff. si quad. p̄cip. fec.* Non tamen nos fugit in veteri foedere bruta fuisse interempta *Levit. 20. 15. 17. Exod. 21. 28.* ad abolendam facti memoriam, non punita vero esse legimus, licet *Zoef. ad h. t.* tradat, multas gentes etiam non barbaras, non tantum bruta, sed & inanimata punienda credidisse, ut recordatione alieni periculi horror hominibus à similibus delictis injiceretur.

§. V. Noxios atque facinorosos puniri diximus. At sibi caveat judex ne absentem vel inauditum damnet, nam hoc æquitatis ratio non patitur.

*Qui statuit aliquid parte inaudita altera,
Æquum licet statuerit, haud æquus fuit, inquit
apud Senec. Medea.*

Sed nec ex suspicionibus aliquem condemnet, satius enim est, impunitum relinquere facinas nocentis, quam innocentem damnare l. 1. ff. de req. vel abs. dam. l. 5. ff. h. t. sintque accusationis testimonia munita idoneis testibus, instructa aperitissimis documentis, expedita indiciis ad probationem indubitatis & luce clarioribus l. 25. C. de probat. quibus jam convictos reos & crimen confessos velox pœna subducat l. 5. C. de custod. reor.

§. VI. Judex intra brevissimum, quantum fieri potest, tempus ferat sententiam: quæ hac fere formula pronunciabatur, *Videri eum crimen admisisse: videri fecisse*, nam verbum *videri* in ferenda sententia Romanis solenne fuisse ex *Briff. lib. 5. de form.* patet. Aliis tamen verbis & reum condemnari potuisse constat. Causa quoque condemnationis plerumque sententiæ inferebatur, ut videre est apud *Livium lib. 8. cap. 7.* *Quandoquidem tu T. Manli neque imperium consulare, neque majestatem patriam veritus, adversus edictum nostrum extra ordinem in hostem pugnasti, & quantum in te fuit,*

disciplinam militarem, qua stetit ad hanc diem Romana res, solvisti, disciplinam militarem culpa tua prolapsam pœna restituas: i licitor deliga ad palum. Eaque à iudice pronunciata, à carnifice vel licitore executioni mandabatur.

§. VII. Cum vero pœnæ etiam finis sit ut alios perterrefaciat, in via publica plerumque in reos animadvertetur. Hinc *Quintilianus in declam. 274. inquit quotiens noxios crucifigimus, celeberrimæ eliguntur viæ, uti plurimi intueri, plurimi commoveri hoc metu possint.* Præterea interdium, non noctu fiebat, quare *Seneca lib. 3. de ira cap. 19. in hæc verba erumpit. Quid tam inauditum, quam nocturnum supplicium? cum latrocinium tenebris abscondi soleat, animadversiones, quo notiores sunt, plus ad exemplum emendationemque sufficiunt: § 4. contr. 25. feriat in foro, omnes videant.*

Summa certe hoc nititur ratione, quoniam præcipuus pœnarum finis est emendatio *l. 20. ff. h. t.* & non tantum ipsius rei sed & aliorum nocentium, qui hujus exemplo a delictis deterreantur *l. 1. C. ad leg. Jul. repetund.* Atque ita vel publica tranquillitas comparatur, vel conservatur, ita securi ac tuti vivunt boni Reip. cives, hoc modo malorum, qui intestinam Reip. moliuntur perniciem, libidines refrenantur.

C A P U T V I I I.

§. I. **C**ondemnati, qui jam pro meritis justas perpeffi erant pœnas, absolvébantur *l. 7. ff. de jur. patron.* nam peccatum solvitur pœna: qui enim crimini tenetur obnoxius, pœna eum à pristina obligatione liberat.

Et si aut vita, aut civitas adimebatur, aut servilis conditio irrogabatur, bona amittebant *l. 1. ff. de bon. dam.* licet nulla publicationis mentio facta foret: dimidia tamen pars liberis, si qui

qui essent, salva erat *l. 10. C. eod.* Sed hoc Imperator Justinianus in *N. 134. c. ult.* sustulit, ubi noluit damnatorum substantias secundum veteres leges fisco applicari, sed si quidem haberent descendentes vel ascendentes usque ad tertium gradum, eos habere. In majestatis tamen crimine condemnatis veteres leges servari iussit.

§ II. Gravissimum enim Romanis fuit habitum majestatis crimen seu perduellionis, quod non tantum ex *N. 134.* colligere licet, verum & ex eo, quod in hujus criminis reorum scævierint cadavera, cum regulariter damnati crimen morte extinguatur *l. 11. ff. ad l. Jul. maj. l. 3. C. si reus aut acc. mort l. 6. ff. de publ. jud.* quippe cum ad emendationem constituta sit poena, mortuo eo, in quem constituitur, desinere videtur. *l. 20. ff. h. t.*

§ III. Porro noxii poena 20 annorum spatio tollitur, quia eo tempore omnia fere crimina, nisi breviori tempore fuerint circumscripta, praescribuntur *l. 12. C. ad l. Corn. de fals. l. 1. §. 3. de jur. fisc. l. 1. §. 10. ff. ad SCt. Turp. l. 7. ff. ad l. Jul. pec.*

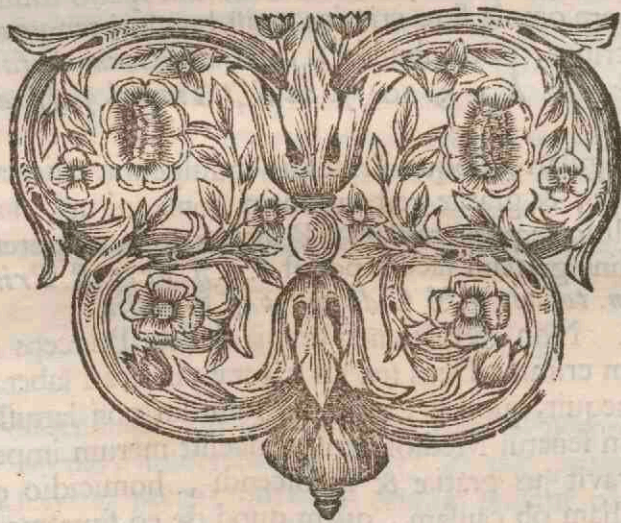
Ex singulari quoque Principis indulgentia aliquando reo subvenitur, & gratiae restitutionem consequitur, nullumque hæc abolitio requirit causam, Princeps enim ex potestatis suæ plenitudine gratiam facere potest. *l. 1. ff. de const. Princ. l. pen. de calum. tot. tit. ff. C. de sent. pass. C. restit.*

§ IV. Non recte tamen omnia delicta Princeps remittit: quæ enim crimina Deus seu jus naturæ vindicari jubet, ea condonare nequit, quod & Carolum Quintum non latuisse patet: qui, cum senatui Mediolanensi concessit merum imperium sibi reservavit jus gratiæ & ignoscendi, homicidio excepto, nullam aliam ob causam, quam quod de eo suprema majestas dispensare non possit.

Ego vero, inquit Bodinus lib. 1. de Rep. 10. nec principibus illis, nec mortalium cuiquam veniam largiri licere statuo, si sce-

si scelus divina lege capitale fuerit: ac siquidem iudex infamiam contrahit capitalem, qui privatos legibus civilibus solvit, quis parricidam ac incestibus omnibus delibutum hominem legibus divinis jure solvi confidat. Quod si ne Principi quidem fas est, quod alterius vel minimum intersit, aut injuriam alteri illatam condonare; quoniam modo contumeliam Deo illatam, aut parricidium consilio perpetratum, quod lege divina capitale est, dissimulare poterit. Et paulo post, inde pestes, bella, sterilitates, clades Rerumpub. consequuntur.

F I N I S.

C O.

COROLLARIA.

Mandator vulneris tenetur de Cade.

II.

Donatio omnium bonorum licita est.

III.

Donator rem donatam ob liberorum supervenientiam revocare nequit.

IV.

Filiusfam. de plenis adventitiis testari non potest.

D

V. *Qui*

V.

*Qui credidit in refectionem navis non habet ta-
citam hypothecam.*

COROLIA VI.

*Merito rejicitur divisio probationis in plenam
& semiplenam.*

F I N I S.

Etiam de plenae probationis refectione non

V. Qui

D

potest.

Nobili

Nobili ac Generoso

V I R O J U V E N I

D. D. ADRIANO

V A N N

BREDEHOFF

*Cum in illustri Academia Ultrajectina Amplif-
simo Ictorum ordini per summos in utroque
jure honorum gradus inauguraretur.*

umpit claustra nefas, regnumque ex-
tendit Erinnis,

Et conjuratas vocat ad certamina
gentes,

Arma micant; totis pandit nigra atria
portis

Dux Erebi, & stygio famulas armata veneno

Persephone furibunda ciet, pax optima rerum

Exulat, & diri disrupto foedere Galli

In furias Martemque ruunt, contraria Belgæ

Arma movent, Batavumque exasperat ira Leonem.

Omnia fortunet dexter Deus; omnia cœli

Hæc decreta puto, nondum nos deserit ather
Astrorumque favor: bene diriget omnia clemens
Æqua lance pater, bene nos obedimus Olympo.
Fata viam invenient; non tristem Belgia vultum
Obtextit lachrymans, animum nec mœsta relinquit.
Plumbea paciferam non sternent pondera palmam
Sed crescet secura sui, reverentia legum
Nec pietas, nec cana fides, nullisque movetur
Nec Themis inconcussa malis, viridante corona
Stat virtus innixa Deo, perque æquora portum
Cœli aperit Cynosura, bonus discrimina vincit
Miles, & ad Sophiæ per mille pericula templum
Tenditur ingenuis. Stant salva palatia Phœbi
Sedibus in Batavis, ubi pace quietior artes
Musa alit ingenuas, magnosque exercet alumnos
Præceptis Astræa bonis, virtute Lycaum
Diva colit veteres urbs Antonina triumphos
Jactat ubi, rapidis quo grandia mœnia Rhenus
Lambit aquis, studiisque sacer locus atque Minervæ,
Illic præstantes BREDEHOVI clara per artes
Mens exulta viget, Themidi conjungere musas
Cui placuit comites, cui nunc sua præmia Pallas

Doctri-

Doctrinae promissa dabit, quæ musa relinquat
TE tacitum? vestras fileant quæ carmina laudes?
TEQUE ego, TE mea musa canet, mihi somnia quamvis
Aonius mons docta neget, dulcemque recuset
Calliopæa lyram; Pallas licet invida sacros
Præcludat latices, ad carmina grandia Pallas
Me tamen ipsa vocat, versusque inspirat amicos.
Sed canimus veluti cantantes inter olores
Anser gingrit iners strepituque offendit Alexin.
TU post tot vigiles noctuque dieque labores
Scandis victor ovans, summi fastigia juris
Cæsareasque aperis chartas, legumque recessus,
Terrigenis quæ jura doces, tu fontibus iras
Promittis, diras formidat adultera pœnas
Hippia, & impuræ metuit turpissima lenæ
Crimina Dipsas anus, non patrem impune trucidat
Oedipus, aut stygiis Medea venefica vittis
Terribilem Plutona ciet, lex punit aduncas
Jure manus, cupidosque domant ergastula Cacos
Et Verri sua furta nocent. Ridete clientes
Militat in fonti Themis, oppressosque tuetur
Mystra reos. Rigida vitium perstringitur ira.

Nunc poseit Themis æqua moras, longoque labori
Imponit miserata modum, dum tanta sciendi
TE sitis indefessa rapit, pernoscere legum
Jamque satis docuit tua TE solertia sensus.
Astræ nunc templa patent, ut nobile germen
Spes patriæ, celebris præclaraque gloria stirpis
Ingrediatur ovans, sacras nunc accipe lauros,
Militiæ ornamenta tuæ: Penëja virgo,
Phœbi primus amor, pulchros sua brachia ramos
Suggestit, emeritam juvat his ornare juventam,
Doctaque Phœbeis innectere tempora fertis.
Maeste animo; GENITOR TE MAXIMUS excitat ILLE,
ILLE CUI tantas experta Batavia curas
Credidit, HIC stimulos virtutum, HIC semina laudum
Ac exempla dabit: patrios extolle triumphos, siquid
Laude TUA, nomenque velis superaddere civitis
Nominibus, decorique decus: TIBI curia tradat
Se totam, & patriam (sic consuetudo PARENTUM)
Majestate regas, generosos alta regentes
Dictatura decet, clarosque exoptat honores.
TE fora mirentur, TE plebs, TE purpura laudet
TE colat omne melos, patrio si clarus in orbe

DISPUTATIO MEDICA
17

Fulgebis, multos tunc TU numerabis Homeros,
Laudatisque canet non rustica chorda triumphis.
Atque utinam thalamos, ac connubialia cernam
Fœdera, flagrantisque thoros, hoc carmina dudum
Nostra petunt, vestros Batavus desiderat ignes
Vaticinans, humiles mea tunc Polyhumnia versus
Abjiciet, gradientisque altis suffulta cothurnis
Grandia Maoniis intexit carmina filis.

*Hæc cognato suo summos in utroque jure
gratulatus honores cecinit*

A. D. PLOOS VAN AMSTEL.

Ex Officina F. G. HALMA, Academiæ
graphi, ch. lxx. 2011.

Grandis Mæonii inexit carmina filis.
Abjicit, gradientque alis fastula cohoratis
Variantis, humiles meæ tunc Polyhymnia versus
Nostra perenne, vestros Baravus desiderat ignes
Fœdera, sagittæque choros, hoc carmina dudum
Aque vicinam thalamos, ac connubialis certam
Laudatque canet non rustica chorda triumphalis.
Fulgens, multos tunc TU numerabis Homeros.

Gratulatus honores cecinit
Hæc cognato suo jamnus in utroque jure

A. D. PLOOS VAN AMSTEL.

